

DÖRMÖGŐ DÖMÖTÖR

XXVII. évfolyam, 1. szám. 1983. január. Ára: 4,50 Ft

MELLÉKLETTEL

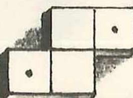
Kedves Gyerekek!

Mindig izgatottan várjuk leveleiteket és a bennük rejlő kincseket: a remek rajzokat és barkácsmunkákat. Rajzaitokkal a mackóbarlang falát szoktuk díszíteni, vendégeink és a magunk örömére. Most bemutatjuk nektek is ezt a mesebarlangot, ahol — akár hiszitek, akár nem —, varázsolni szoktunk a gyerekekkel.

Kincsesládánk is van a barlangban; ebben tartjuk a színes papírokat, ollókat, ragasztót és egyéb varázsszerszámokat. A varázslat eredménye változó: hol egy bohóc, hol egy madár vagy másféle játék. Legutóbb léggömböket fújtunk fel; babát, állatokat készítettünk belőlük. Ha eljön a farsang, ilyenekkel díszítjük a szobát. Legszorgalmasabb levelezőink sorra vendégeink lehetnek majd a mackóbarlangban.

HORVÁTH ZOLTÁN *fotói*

Örömmel látom, hogy sokan tudjátok, milyen ételektől és italoktól romlik könnyen a fogunk (cukorka, torta, csokoládé, fagylalt, minyon, szörp). Remélem, gyakran pótoljátok az édességeket finom gyümölccsel! Szerencsés nyerteseink a következők:

Baka Zoltán, Lehőcz Dóra, Lipcsik Angéla, Pécs — *Böröczki Tibike*, Tatabánya — *Egyedi Veronika*, Ercsi — *Gacsal Norbert*, Gyál — *Helwirth Krisztina és testvére, Jászay Dóra, Kalinovits Gergő, Kovár Ági, Mészáros Patrik, Nagy Balázs Krisztián, Oláh Melinda, Strehó Máté, Szőllős Petike*, Budapest — *Horváth Alexandra*, Várpalota — *Kaló András*, Kazincbarcika — *Kovács Palika*, Lenti — *Németh Nóra*, Szombathely — *Petik Balázs*, Székesfehérvár — *Pulai Lacika*, Dunaföldvár — *Simon András*, Hévíz — *Tóth Kovács Klárika*, Nagymágocs — *Napközi Otthonos Óvoda „B" Nagycsoportja*, Putnok — *Álmos vezér úti Kisegítő Iskola 1. a osztálya*, Budapest — *Újváros parki Általános Iskola 1. a osztálya*, Budapest — *Általános Iskola 1. a osztálya*, Osztopán.
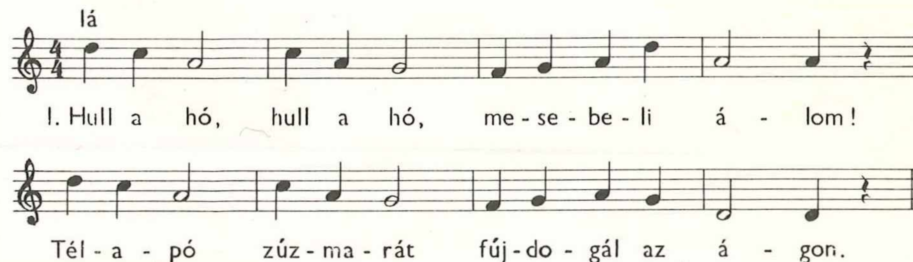

MEGSÚGJUK, hogy
a februári Dörmögőben
újra lesz tornajáték.
A szőnyegóvodába pedig
farsangi vidámsággal
kopogtat be
a tavasz.

MADÁR ESZTER *rajzai*

HÓ, HÓ, HÓ,

Daloljunk, verseljünk a télről a testvérekkel, a szülőkkel a szabadban! Az óvodában, műsor is kerekedhet belőle!

2. A kis nyúl didereg,
megbújik a földön:
nem baj, ha hull a hó,
csak vadász ne jöjjön!

3. Parányi ökörszem
kuporog az ágon,
vidáman csipogja:
„süt még nap a nyáron!"

Versek szólnak a hóról,
a hóemberről, a télre készülő maciról és a meleg otthonról.

TARBAY EDE:

Hó, hó, hó

Hó, hó, hó,
fehér csillag-takaró.

Kucsma ül a lámpán,
bunda házak hátán,
lepedő a réten,
köpönyeg a kerítésen,
foszlik,
porzik,
kavarog a szélben.

Hó, hó, hó,
fehér csillag-takaró.

BÖRCSÖK MÁRIA:

Mackóéknál

Jó éjszakát! — szól medvéné
paplan alá bújva.
Paplan alá bújt a hegy is
ködpárákat fújva.
Paplan alatt van már körül
minden erdő meg kert.
De el ne felejtsd februárra
felhúzni a vekkert!

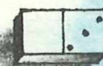
CSOÓRI SÁNDOR:

Hókutya

Csináljatok
hóembert,
én csinálok
hókutyát,
hószőrű komondort,
amilyen még sosem volt.

Így gondolom,
úgy gondolom,
kész is már a
komondorom,
szájába jégcsap,
csont helyett azt kap!

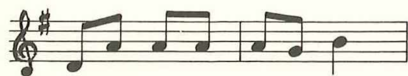
Ezt a kis dalt éneklés közben el is játszhatjátok.

Er-dő-ben egy há-zi-kó,

Mutassatok a két kezetekkel házikó formát!
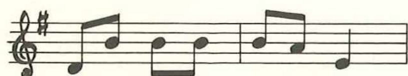

há-zi-kó-ban Nagya-pó

Utánozzátok Nagyapót, ahogyan a szakállát simítja!

lám egy nyuszi ott ro-bog,

Mutassátok a nyuszi futását!

az aj-ta-ján be-ko-pog.

Kopogjatok!

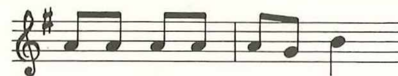

Kérlek, se-gíts én-raj-tam,

Két kézzel kérleljétek Nagyapót!

a va-dász a nyomomban!

Mutassátok a vadászt, ahogyan céloz!

Gye-re, nyu-szi, so-se félj,

Hívogassátok a nyuszit: jöjjön be!

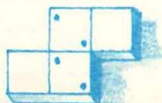

meg-le-szünk mi ket-tecskén!

Tapsoljatok, örüljetek a nyuszival együtt!

SÓTI KLÁRA rajzai

Most játsszunk egy játékot!

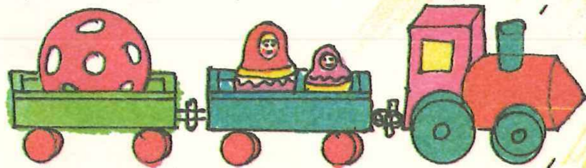

SÓTI KLÁRA rajzai

Nyulak, a bokorból ki!

Kézfogással alakítsatok köröket, hárman együtt! Ezek a bokrok. Mindegyik bokorba bújjon egy nyuszi! Az a játékszabály, hogy eggyel több nyuszi van, mint ahány bokor. Kiáltson az egyik gyerek jó hangosan:

„Nyulak, a bokorból ki!" Ekkor a nyuszit játszó gyerekeknek ki kell futniok a körből; minden nyuszi egy másik bokorba ugrik. Akinek nem jut bokor, az lesz az új, a ház nélkül maradt nyuszi.

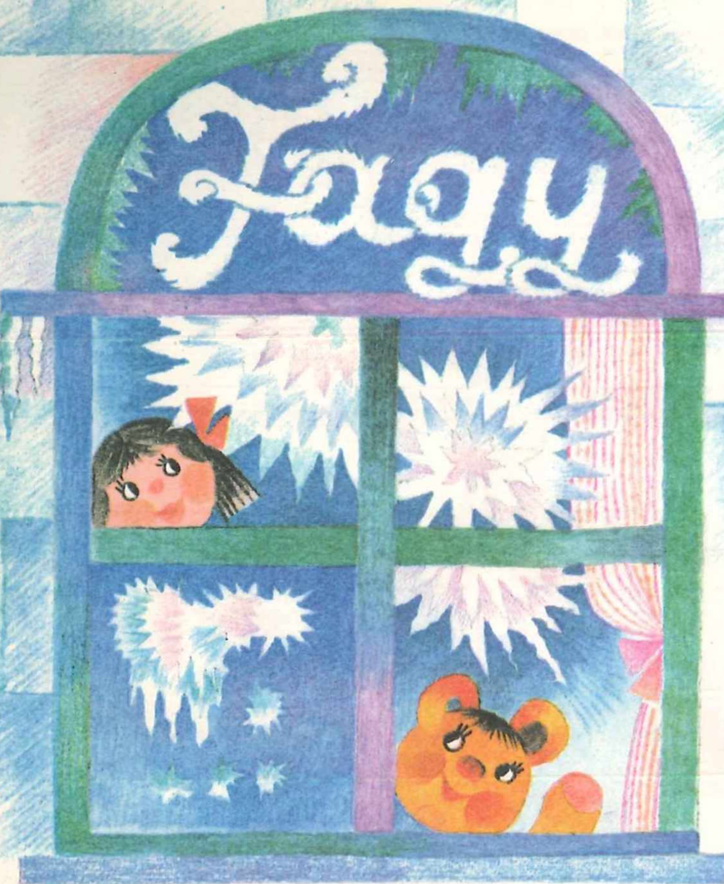
Befejezésül daloljatok a télről!

Svéd gyermekdal — WEÖRES SÁNDOR

mi

1. Pa - ci - kám, pa - ri - pám, ha - vas ú - ton megy a szán, Ha sza - ladsz, pa - ri - pám, szél - se - be - sen fut a szán.
2. Ha dö - cögsz, pa - ri - pám, zö - työ - gő - sen megy a szán, Ha szö - kellsz, pa - ri - pám, ki - bo - rul a ki - csi szán.

Összeállította: VÁRADI ISTVÁN

— Nézd csak, Füles — mutatott reggel az ablakra Panni —, jégvirágokat rajzolt az üvegre a fagy.

— Ó, milyen szép! —, csodálkozott Füles.

— Megnézem — gondolta —, ki az a Fagy, aki ilyen szépen tud rajzolni.

Füles kiment az utcára, de az ablak alatt senkit sem talált. A domb felől Kiskakas futott Füles felé.

— Kukurikú, kikiriki! Majdnem befagyott a csőröm! — kiáltotta. — Olyan fagy van a domb tetején.

Füles szaladt a domb tetejére.

— Hol lehet a Fagy? — töprengett.

Az úton Bundással találkozott.

— Épp a rétről jövök! — újságolta a kutya. — Úgy megcsípte a fagy a fülemet meg az orromat!

Füles futott a rét felé. Útközben Tapsival találkozott.

— Nem láttad a Fagyot? — kérdezte Füles.

— Hiszen mindenütt fagy van —, nevetett Tapsi. — Már a patakot is beborította jéggel.

Füles a patakhoz rohant.

— Valóban csupa jég —, csodálkozott.

A hóban cipők nyomát látta.

— Már innen is továbbment a Fagy —, gondolta Füles szomorúan.

— Füles, Füleske! — hangzott az erdő felől. Peti és Bimbam szaladt Füles felé.

— De szépen kipirosította a fagy az arcodat! — szólt Peti vidáman.

— Hogy lehet ez? — csodálkozott Füles. — Hiszen még nem is találkoztam vele!

*

Magyarázd meg Fülesnek!

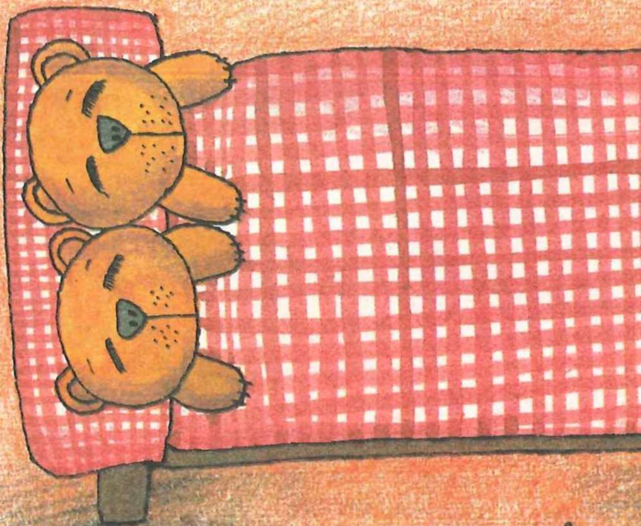
(Czesław Janczarski: *Fülesmackó kalandjai és vándorlásai* című könyve alapján írta: Sahin Tóth Katalin.)

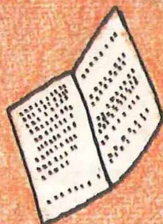
TANDORI DEZSŐ:

Madarat etetnek a medvék

A játékmedvék télen
alig-alig alusznak!
Izgalmasabb az — ébren!
Csúzdáikon lecsúsznak,
jegükön korcsolyáznak;
és oly jó hógolyózni!
Hogy ettől összefázhat,
medvét sosem kell óvni.
De ez kevés, ez mind kevés,
ha nincsen — madáretetés.

A játékmedvék egykor
alig várták az estét;
„pihenjél, medvebocskor!"
bocskoruk levetették,
és halkan sutyorogtak;
és néha muzsikáltak:
nagy medvéknek, bocsoknak
esti dalai szálltak.
De ez kevés, ez mind kevés,
ha nincsen — madáretetés.

A játékmedvék reggel
nyűgösek voltak mindig.
Most keltegetni nem kell
egyet sem! Sőt! Megintik
barátjukat, ha álmos,
és még nyújtózna egyet...
„Kelés! Gyerünk a Fához!
Más medvék már e t e t n e k !"
Ó, mert kevés, minden kevés,
ha nincsen — madáretetés.

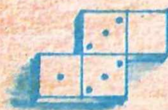

STUIBER ZSUZSA rajza

Trappolunk hát a parkba,
krumplival, kis kenyérrel,
s jó az ételek alja,
megosztjuk pár verébbel;
szalonnát kap a cinke,
napraforgót e jó nép...
(„Így élnék”, írom, „íme,
ha én is medve volnék...!”)
Mert „ŐK” most verset írnak — és
a címe: Madáretetés...!

JANUÁR

Varjú topog a ház ormán,
füst száll, fekete boszorkány.
Bokrokon, ágon jégcsap lóg,
dunna mögé bújt, fázik a Hold.

FEBRUÁR

Tó színe kásás, olvad már,
vízre veréb száll, táncot jár.
Nyúl nyoma látszik, süpped a hó,
bőrkét csipked a sárgarigó.

MÁRCIUS

Bárányt terel a nap-pásztor,
csípi a nyájat a szél-ostor.
Lökdös-bökdös a göndör nép,
csillog-villog, porzik az ég.

TARBAY EDE: **ELFUT A FÜ**

JÚLIUS

Bokrokon izzik, ég a szeder,
szomjas a nyáj, a földre hever.
Fáradt, fürdik, lucskol a Nap,
fű-lepedővel várja a part.

AUGUSZTUS

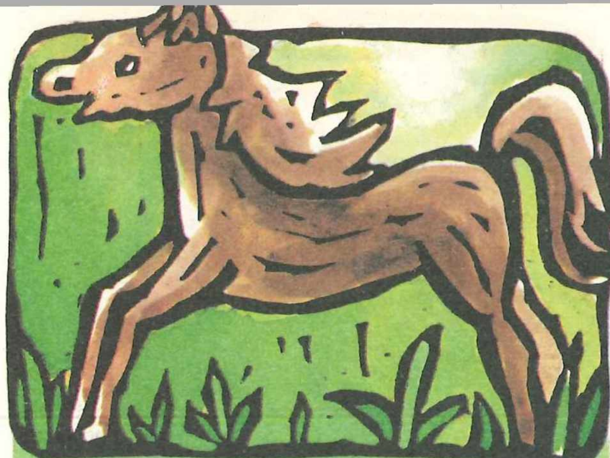
Zápor veri a tó tükrét,
nád lesi, hol van a tündérnép.
Három táncol a tó partján,
köntöse szúrós bojtorján.

SZEPTEMBER

Vadludak úsznak sorjában,
tolluk reszket a tócsákban.
Hullik, roppan a fák lombja,
mókus búvik az odvakba.

ÁPRILIS

Csiga-biga futkos, elcsavarog,
rétre szaladnak a szélkakasok.
Macska mekeg, kék kecske ugat,
vadászt lőnek a szürke nyulak.

MÁJUS

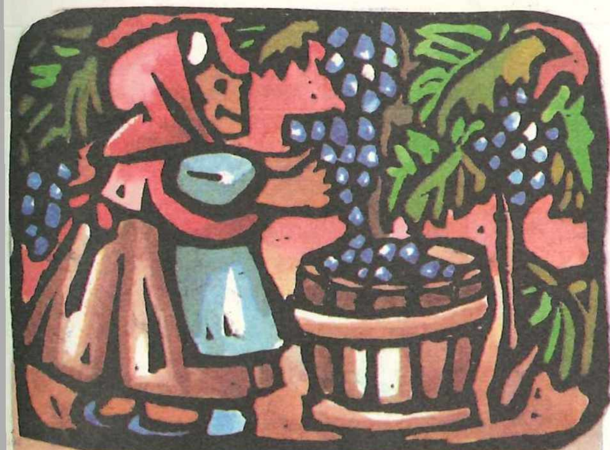
Almavirágot szél borzol,
rét füve, völgy öle zöld jászol.
Csikó csörtet az útszélen,
sörénye úszik a napfényben.

JÚNIUS

Baktat, közeleg Péter-Pál,
lába csupasz, csak a földön jár.
Lányok varkocsa szőkén leng,
ének csendül, mozdul a rend.

GE ESZTENDŐ

MADÁR ESZTER rajzai

OKTÓBER

Hegyről nevetés, nóta száll,
puttonyok alján szunnyad a nyár.
Dúdol, jár-kel, szüretel az ősz,
éjjel-nappal didereg a csősz.

NOVEMBER

Szürke, csupasz a domboldal,
rókákat űznek karókkal.
Manó csüccsen a kéményre,
füstös, vigyori legényke.

DECEMBER

Fürgén lépked az esztendő,
mindent befed a hókendő.
Szalmán pirul a malacka,
kopog és ropog a farkinca.

Megszámlálhatók-e a csillagok?

A régi öregek meséje szerint a csillagok nappal alszanak, és estefelé ébredeznek, amikor a Nap készül éjszakai pihenőre. Ilyenkor valóban úgy pislognak, hunyorognak, mintha a szemüket dörzsölgetnék.

Mióta a tudósok rájöttek, hogy a csillagok hatalmas, távoli égitestek, tudjuk, hogy nappali álmuk csak mese. Némelyik csillag még hatalmasabb is, mint a Nap; hát hogyan is veszíthetné el fényét minden éjszakai ragyogás után?

A csillagok valódi fényessége óriási, de olyan messze vannak, hogy amíg a fényük ideér a Földre, sokszor száz, sőt, ezer esztendő is eltelik. Pedig a fény hihetetlen gyorsasággal száguld. Míg egyet számolunk, odaér a Holdra! A csillagok tehát azért látszanak olyan halványnak, mert nagyon-nagyon messze vannak tőlünk. A Nap is csillag, de sokkal közelebb van hozzánk, mint a többi, ezért ragyog nappal olyan vakító fényességgel.

A csillagok nappal is ott vannak az égbolton, de szabad szemmel nem láthatjuk gyenge fényüket, mert a Nap hatalmas fénye az égboltot ragyogó kékre színezi, és ez elnyomja a csillagok halvány fényét. Ezért tűnnek elő fokozatosan, estefelé. Előbb a fényesebbek, majd a halványabbak is, akkor, amikor a Nap lenyugszik, és az égbolt elveszíti lassan kékes ragyogását.

Sokan azt mondják, mindenkinek van egy csillaga az égen. Nem tudni, hogy melyik az, ezért választanak egyet, és ha tehetik, esténként megkeresik az égbolton. Jutna-e mindenkinek, ha egyszer szétoszthatnánk őket az emberek között?

Nos, a legfényesebbekből aligha, számuk nem olyan nagy. Hamar kerülne gazdája mindegyiknek. A legtöbb embernek csak halványat lehetne adni. Ha valamelyik nagyobb városban kezdenénk az elosztást, nem is biztos, hogy szabad szemmel mindenkinek találnánk egyet-egyet. Pedig sokkal több csillag van az égen, mint ahány ember él a földön. Csak éppen nem látható valamennyi szabad szemmel. A halványabb csillagok általában sokkal messzebb vannak, mint a fényesebbek.

Az égbolton hosszan áthúzódó, halvány, derengő felhőt, a Tejutat távcsővel nézve, olyan sok csillagot láthat a csillagász, hogy bizony élete végéig számlálhatná őket, akkor sem jutna a végére.

Derült, csillagos este válassz egy fényes csillagot, és állj olyan helyre, ahonnan nézve ez a csillag éppen az egyik közeli fa vagy háztető csúcsán látszik! Készíts egy kis rajzot a fáról vagy háztetőről, jelöld be a csillagodat, és még három-négy környező csillag helyét is! Jegyezd meg, hol álltál, és körülbelül fél óra múlva térj vissza pontosan ugyanarra a helyre! Meglátod majd, hogy a csillagok elmozdultak. Rajzodon jelöld meg a csillagok új helyét, és kis nyilakkal kösd össze korábbi helyükkel! Rajzodat küldd el szerkesztőségünkbe!

S. TÓTH LÁSZLÓ

Fúúúúj a szél

A nyitott ablakon át beszökik a szobába, és te rajtacsipheted, még ha láthatatlan is. Hogyan? Készítsd el a rajzon látható halakat, függeszd fel őket. Szellőztetéskor „megelevenednek", „úszkálni" kezdenek körbe-körbe.

hurkapálca v. szívószál

színes fonál

itt a kerek nyílásban egy gyöngy fityeg

kör alakú lyukak

a két réteg közé tortapapírból ragaszthatsz „pikkelyt", amin átsüt a fény

A műanyag habtálcából úgy vágd ki a halakat, hogy a farok a tálca felhajló szélénél legyen

Két darabból készül (barkácsragasztóval) így kétfelé hajló farkuszonya lesz.

JÁTÉKSZÜRET

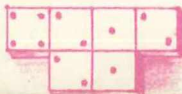
Dr. Ókor padlásán januárban különös dolog történik: golyósütés. Ha a műsorból nem tanulnátok meg pontosan, hogyan kell agyaggolyót sütni, kérdezzétek meg apukátokat; ha ő nem tudja, forduljatok a nagypapához, ő egész biztosan emlékszik még, hiszen ez régen a gyerekek kedvenc játékai közé tartozott! Az agyagból gyúrt, sütőben sült, szépen megformált, színesre festett golyócskákkal sokféleképpen lehet játszani.

A legegyszerűbb: a kilökős.

Húzni kell egy egyenes vonalat, az indító körtől három méterre. Az indítóból gurítunk, mégpedig úgy, hogy a golyó minél közelebb kerüljön a vonalhoz. A legeslegjobb, ha a golyó pontosan a vonalon áll meg. A későbbi gurító megpróbálhatja kilökni a vonalon vagy a vonal közelében álló golyókat. A játék addig tart míg mindenki elgurít 6—6 golyót, és az nyer, akinek a golyója a legközelebb áll a vonalhoz. A nyeremény: az összes többi golyó.

Régen, a nagypapák idejében igazi rangot adott, ha valakinek sok, szép golyója volt. Ha találkoztok ráérős, idős bácsival, kérdezzétek meg, *mit lehet még* a golyókkal játszani!

SOMORJAI ÉVA rajza

Játsszunk most együtt!

Kedves Szülők, Nagyszülők, kedves Felnőttek!

Ez a játékunk most a kisebbeknek szól, bár nagyobbak is játszhatják. Az a célunk vele, hogy fejlesszük a 3—4 éves korú gyerekek kézügyességét, képzelőerejét; elősegítsük alkotó tevékenységüket. Ha a gyerekek jól szórakoztak a felnőttekkel együtt, később egyedül is kipróbálhatják türelmüket, ügyességüket.

Olyan délutánon, amikor csak rövidebb időre lehet a gyerekeket a szabadba kivinni vagy amikor már kifáradtak a hancúrozásban, vegyenek elő gyufákat! Sok mindenfélét varázsolhatnak belőlük.

A játékhoz 2—3 doboznyi gyufaszál szükséges. Amelyik gyereknél még fennáll a veszély, hogy szájába veszi a kisebb tárgyakat, jobb, ha a felnőttek használt gyufaszálakat gyűjtenek össze, és a gyufafej égett bevonatát lemorzsolják az épen maradt fáról. A gyufaszálakat egészben vagy kisebb darabokra törve használják fel; mikor, hogyan szükséges. Ne maradjon a gyerek keze ügyében az üres gyufásdoboz!

A felnőtt — maga mellé ültetve a gyereket —, rakjon ki néhány nagyon egyszerű formát, például kis házakat, csónakot. Biztassa a gyereket, hogy ő is próbálkozzék! Nem baj, ha nem sikerül, hiszen a gyufaszálak ide-oda tologathatók! (1)

Kirakhatnak különböző játékokat vagy olyan használati tárgyakat, amelyeket már ismer a gyerek, és egyenes vonalakból kialakíthatók. Ezek lehetnek például: létra, madáretető. (2)

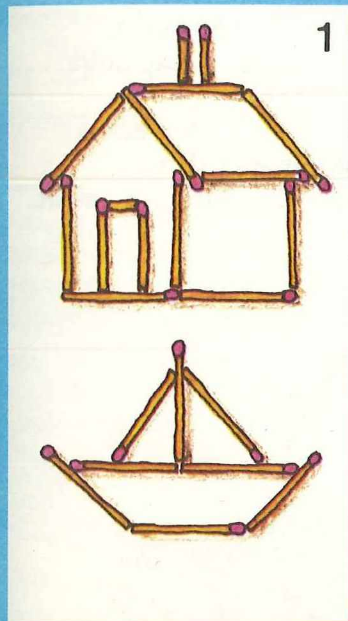
Nézzenek körül a lakásban! A felnőtt kérdezgesse a gyerektől, hogy vajon a bútorok közül mit is lehetne kirakni! Figyeljék meg, melyik darab áll csupa egyenesből! Most már a gyerek próbáljon rakosgatni, a felnőtt csak irányítson, segítsen! Lássuk csak, melyek ezek a tárgyak? Az asztal, a szék, a lámpa. (3)

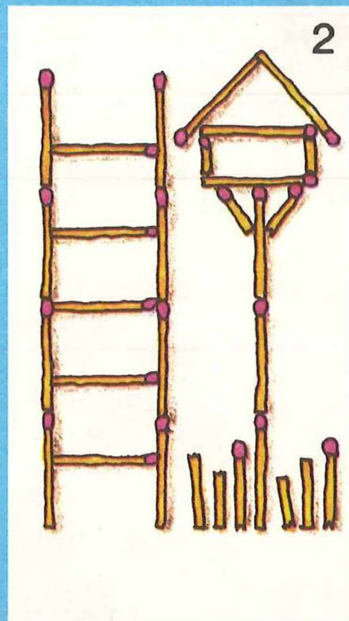
A nehezebbek után következzék újra néhány könnyebben kirakható tárgy. Rakjon ki a gyerek zászlót, sátrat, fát; kisebbeket és nagyobbakat. Ha már sok van belőlük, a nagyobb testvér egész úttörőtábort is kialakíthat; mesélhet is a kicsiknek a nyári táborozásról. (4)

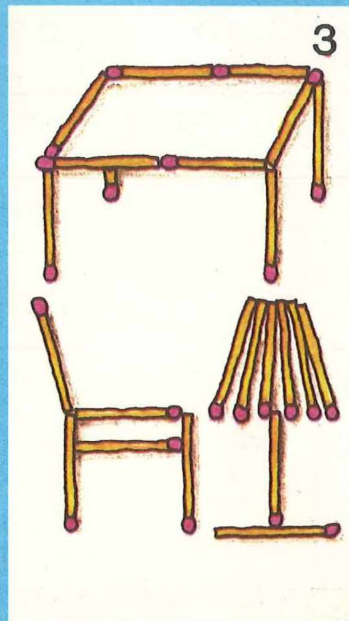
Végül „iderajzolhatunk", tervezhetünk néhány gyufa babát, de nevezhetjük robotembernek is. (5) A továbbiakban a játékosok ügyességén, türelmén és fantáziáján múlik, hogy mi mindent raknak ki még gyufaszálakból. Önállóan tervezett formáikat papírra ragasztva beküldhetik a Dörmögőnek. Ahol több gyerek van, a nagyobbak együtt játszhatnak a kisebbekkel, de engedjék, hogy a kicsi önállóan dolgozzon!

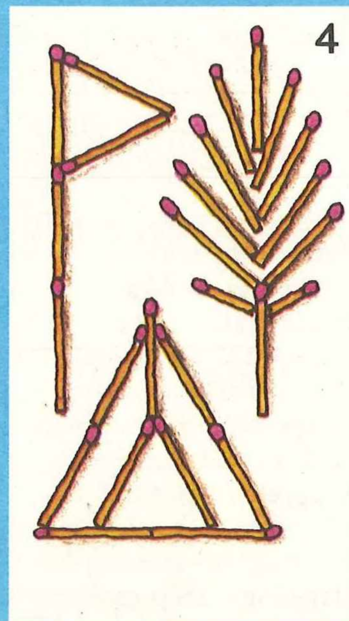
Kedves felnőttek, a jól sikerült figurákért sose maradjon el a dicséret!

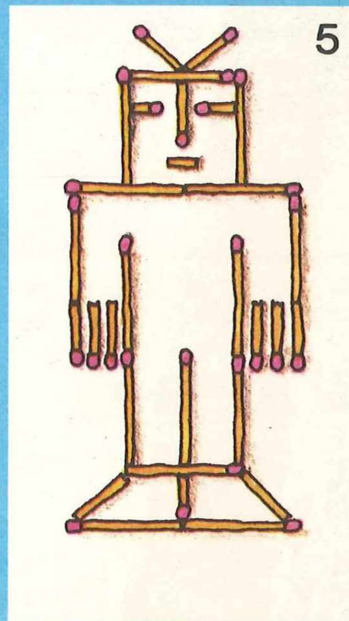
R. K.

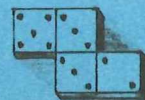

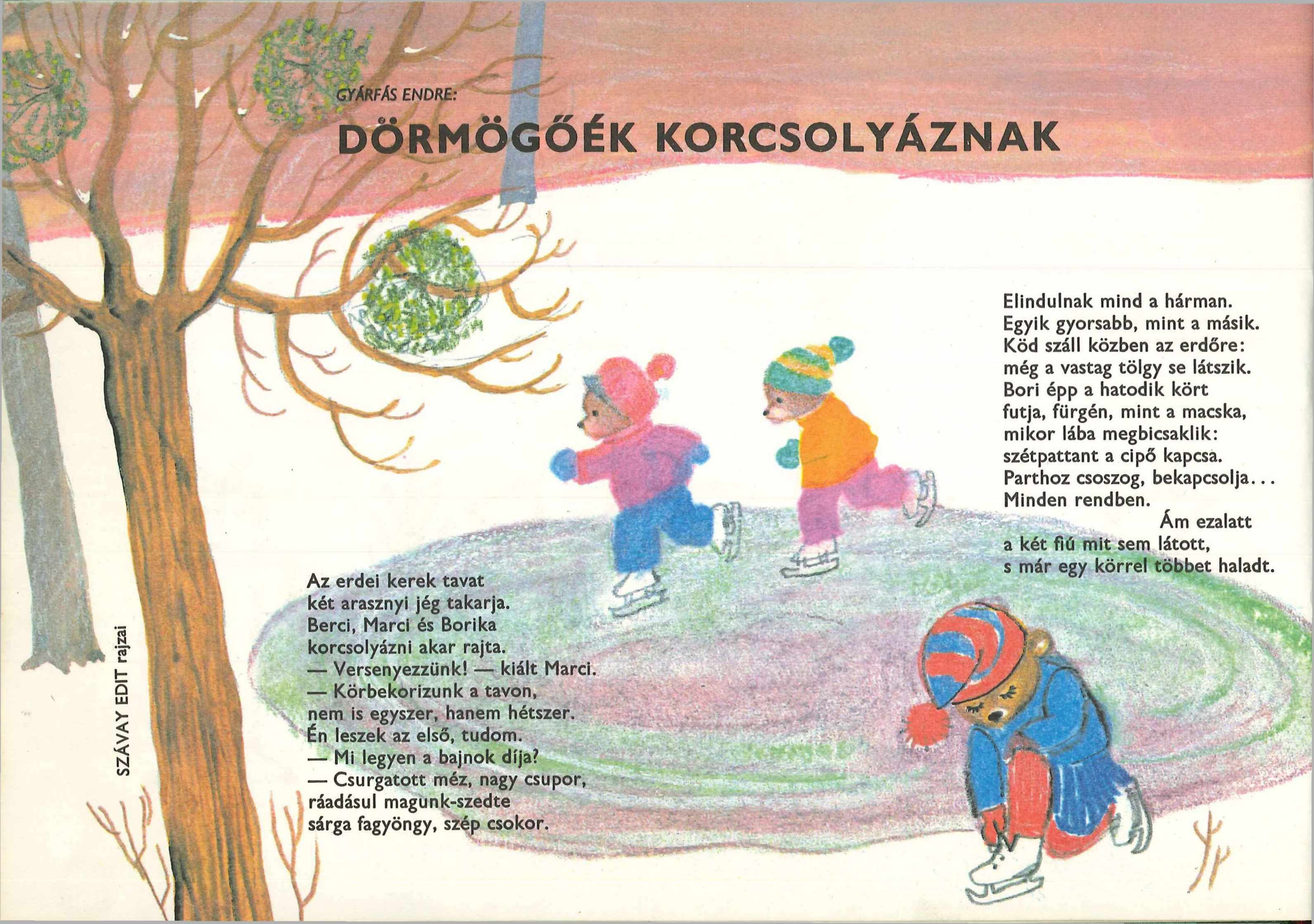

SOMORJAI ÉVA rajza

GYÁRFÁS ENDRE:

DÖRMÖGŐÉK KORCSOLYÁZNAK

Az erdei kerek tavat
két arasznyi jég takarja.
Berci, Marci és Borika
korcsolyázni akar rajta.
— Versenyezzünk! — kiált Marci.
— Körbekorizunk a tavon,
nem is egyszer, hanem hétszer.
Én leszek az első, tudom.
— Mi legyen a bajnok díja?
— Csurgatott méz, nagy csupor,
ráadásul magunk-szedte
sárga fagyöngy, szép csokor.

Elindulnak mind a hárman.
Egyik gyorsabb, mint a másik.
Köd száll közben az erdőre:
még a vastag tölgy se látszik.
Bori épp a hatodik kört
futja, fürgén, mint a macska,
mikor lába megbicsaklik:
szétpattant a cipő kapcsa.
Parthoz csoszog, bekapcsolja...
Minden rendben.
Ám ezalatt
a két fiú mit sem látott,
s már egy körrel többet haladt.

SZÁVAY EDIT rajzai

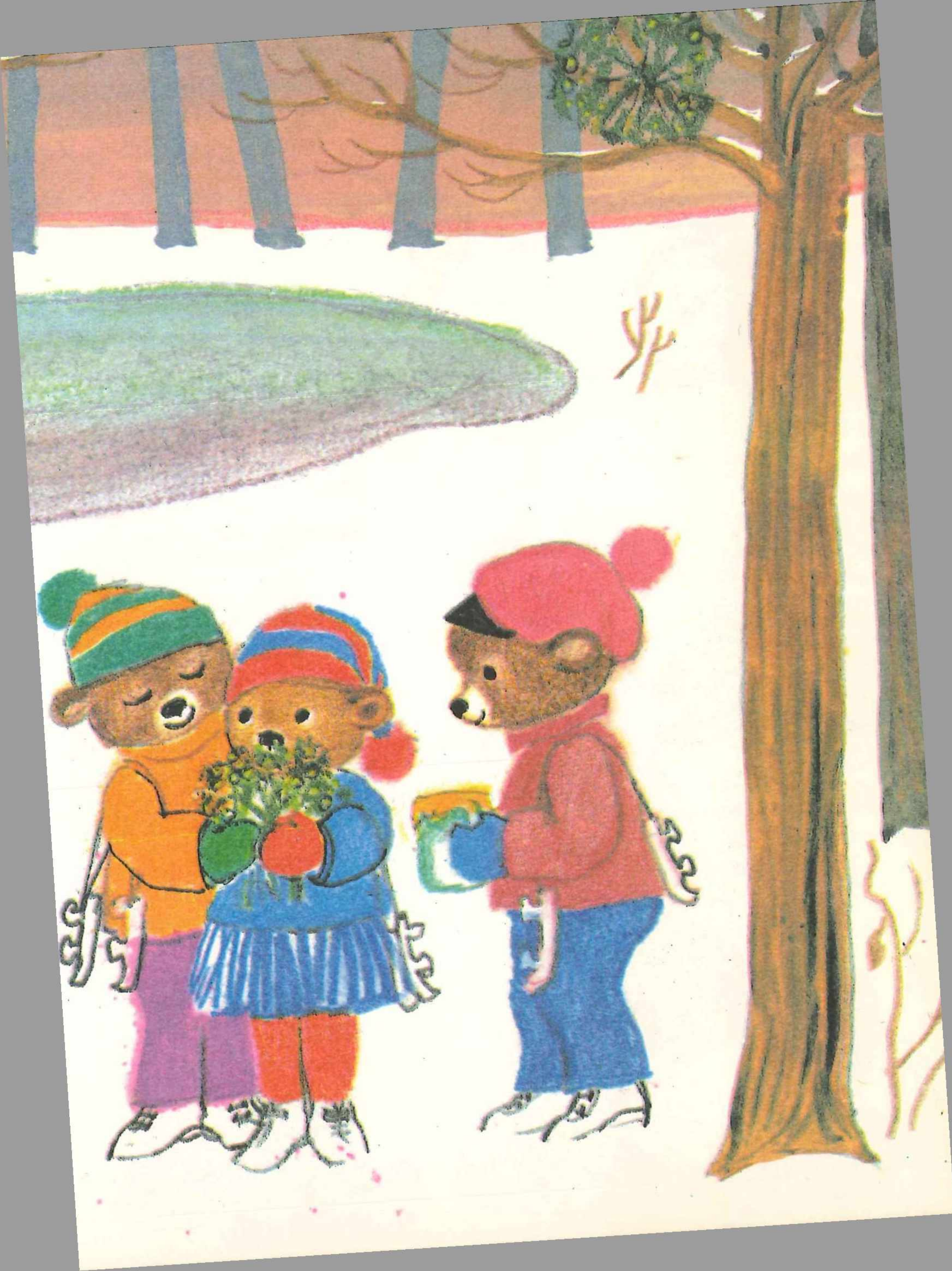
A hetedik, végső körben
Berci s Marci annyit lát csak,
hogy két lépés előnye van
Borikának, a bocslánynak.
— Szó ami szó — mondja Marci —,
Bori, megelőztél minket.
A bajnoknak járó fagyöngy
s a csupor méz téged illet.

Bori töpreng, aztán így szól:
— Nem érvényes ez a verseny.
Én csak hat kört korcsolyáztam,
ti meg hetet. Nem győzhettem.

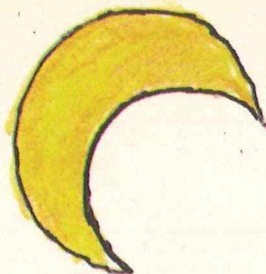
— No, most mi legyen a sorsa
a fagyöngynek, csupor méznek?
Marci dörmög: — Osszuk csak el
háromfelé az egészet!
— Jó! A mézen osztozzunk meg
—, mondja bólogatva Berci.
— Ám az egész fagyöngy-csokrot
Bori kapja!
Megérdemli.

*

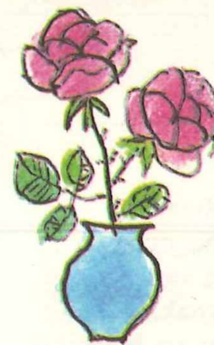
Gyerekek! Ti mit gondoltok erről a történetről? Megérdemelte-e Borika a csokrot? Írjátok meg Dörmögő Dömötörnek!

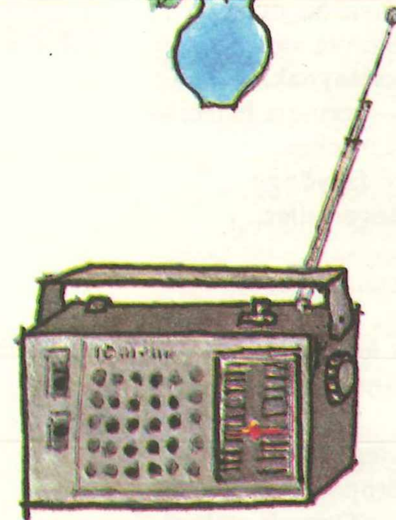

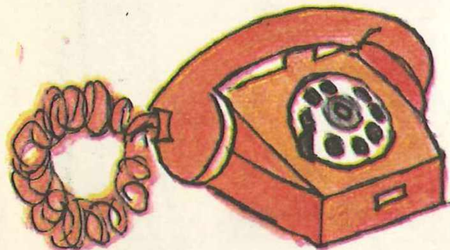
Hallom, érzem az illatát

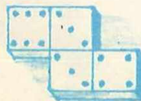
Figyeld meg a lap szélén, körben elhelyezkedő dolgokat! Melyikük tud valamilyen hangot adni? Karikázd be piros ceruzával azt, amelyiknek hangja van, és húzz vonalat ahhoz a testrészhez, amellyel hallunk!

Most keresd meg mindazt, aminek szaga vagy illata van! Karikázd be kékkel, és húzz vonalat ahhoz a testrészhez, amellyel szagokat, illatokat érzünk!

Egy dolog maradt, amelynek se hangja, se illata! Melyik az? Rajzolj egy szép képet Dörmögőnek! Legyen rajta ez a valami, amelynek nincs hangja, nincs illata! *K. M.*

F. GYŐRFFY ANNA rajza

Dörmögő Dömötör, a Magyar Úttörők Szövetségének gyermeklapja. Megjelenik havonta. Főszerkesztő: Záhonyi Ede. Kiadja az Ifjúsági Lapkiadó V. Felelős kiadó: Dr. Petrus György. Szerkesztőség: Budapest VI., Dalszínház u. 10. Telefon: 318-798. Levélcím: Dörmögő Dömötör szerkesztősége, 1370 Budapest, Postafiók 357. Kiadóhivatal: 1374 Budapest VI., Révay u. 16. Telefon: 116-660. Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető a hírlapkézbesítő postahivataloknál, a kézbesítőknél és a Posta Központi Hírlap Irodánál (KHI 1900 Budapest V., József nádor tér 1.) közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a KH-215-96162 pénzforgalmi jelzőszámán. Előfizetési díj negyedévre 13,50, félévre 27,—, egész évre, 54,— Ft.

Index: 25.193

A szerkesztőség belső munkatársai: olvasószerkesztő: Kun Magda,